

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
 Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Praniškova ulica 611. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inostranstvo 80 din. Član sekcije J. U. U. plača list in članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davek posebe. Polj. šek. rač. 11.153. Telefon 45-86

Pereče naloge

Izredni časi, v katerih živimo, mečejo svoje sence na vse javno in zasebno življenje. Razumljivo je, da se tudi naša organizacija ne bo mogla popolnoma odtegniti njihovim moči in zato je previdno in pametno, da računamo naše članstvo s tem izjemnim stanjem, v katerem se nahajamo.

Prepoved zborovanj v tem zadnjem razdobju našega društvenega življenja nam resno ogroža normalni razvoj in zaključek vsakoletnega končnega sistemiziranja našega dela za nazaj in za naprej. V trenutku, ko to pišemo, ni še povsem gotovo, če bo hotela oblast tudi za naša zborovanja rigorozno izvajati splošno prepoved, ali bodo deležni naši društveni sestanki posebnega tolmachenja, z ozirom na eminentno notranje organizacijske naloge, ki jih imajo opraviti ti zadnji društveni sestanki učiteljstva. Vodstvo sekcije je storilo vse potrebne korake, da predoči na pristojnih mestih potrebo in možnost širokogrudnega tolmachenja zborovalne prepovedi ter se nadeja, da njegova prizadevanja ne bodo brezuspešna, zlasti z ozirom na to, da tudi centralna državna oblast ni nenaklonjena takemu širokogrudnemu tolmachenju v pogledu zborovanj učiteljskih društev.

Vendar pa bi ne bilo pametno, brezpogojno računati s to možnostjo, marveč se je treba pripraviti takoj zdaj že na vsako eventualnost.

V tem primeru bi bilo iniciativno poseganje posameznih članov v delo organizacije, ki se vrši pri nas v glavnem na naših društvenih zborovanjih, onemogočeno in to v času, ki naravnost kategorično zahteva najvišjo aktivnost in intenzivno sodelovanje vsakega poedina.

Da se ta kalamiteta letošnjega organizacijskega življenja čim uspešneje paralizira, se bodo morali upravni odbori naših sreskih društev v tem izjemnem stanju poslužiti tudi izjemnih metod, da zberejo kljub vsem oviram v svojih forimih rezultanto članskega hotenja z ozirom na moralni in materialni obračun in proračun, ki ju v normalnih razmerah vrši banovinska skupščina.

Jasno pa je, da bi bilo upravnim odborom v tem kratkem času nemogoče zbrati vse te težje posameznikov, če jim poedini člani sami ne priskočijo na pomoč. Zato apeliramo na tem mestu na vse veljavno učiteljsko, da sporoče svoje želje in zahteve, ne da bi čakali na kak neposreden poziv, svojim upravnim odborom. Naloga upravnih odborov je, da v temeljnih razpravah na svojih sejah, zavzamejo stališče v vseh važnih vprašanjih, o katerih razpravlja normalno banovinska skupščina.

Kjer so društva že izvolila svoje delegate, bi bilo zelo umestno, da se k tem sejam pritegnejo tudi oni, ker bi jim razprava v upravnih odborih nudila zaenkrat najboljše nadomestilo za odpadla društvena zborovanja.

Upoštevalo pravilo, da več glav več misli, bodo upravni odbori s pridom dopolnili svoje razprave tudi s pritegnitvijo raznih referentov, kakor za Mladinsko matico, Učiteljski pokret, za nadaljevalno šolstvo itd., če niso ti referenti že eo ipso člani upravnega odbora.

Poleg lastnih pobud in onih, ki jih prejmejo od članstva, imajo upravni odbori predložene tudi od sekcijskega vodstva razne aktualne okrožnice s predlogi in prošnjami, zadavajočimi vsa področja našega organizacijskega življenja. Vse te pobude in okrožnice naj se letos temeljiteje in brez izjem dajo odborovemu plenumu v razpravo, doseženi razpravni rezultati pa točno in z utemeljitvijo zabeležijo.

Če bo vodstvo sekcije primorano, pomagati si v primeru nemogočega sklicanja banovinske skupščine, bodo predsedniki društev pri morebitnem ponovnem posvetu po tako temeljitem razpravljanju v svojih odborih opremljeni s potrebnimi utemeljenimi predlogi ter bi tak posvet nudil maksimum članskega hotenja.

Ne da bi hoteli omalovaževati vsa ostala vprašanja, ki tvorijo predmet banovinskih skupščin, bi letos še posebej opozorili vse članstvo in sreske upravne odbore na problem naše skupne državne organizacijske strukture, ki je postal prav letos izredno pereč.

Slovensko učiteljsko ima za seboj bogato in skušenj polno zgodovino svojih organizacijskih stremeljenj. V nobeni dobi ni izgubilo izpred oči eminentne važnosti množestvene povezanosti ter ni zaradi tega nikdar grešilo s stališča kakih lokalno patriotskih separatizmov. Varujoč svobodo gibanja v svojih avtonomnih organizacijah je stremilo vendarle vedno po višjih organizacijskih oblikah. To stremljenje je danes ta dan še bolj pereče in upravičeno. Prepričani smo zato, da bo naše članstvo tudi sedaj našlo najboljše obliko, da bomo — močni znotraj in navzven — predstavljali kot Slovenci in Jugoslavoani s svojo organizacijo vzgled smotrnega hotenja.

Naša žaloigra

Žaloigra, ki se trenutno odigrava in razvija okoli nas, zajema tudi nas, in bolj kot kdaj občutimo vse njeno neskončno gorje. Draginja narašča vse bolj iz dneva v dan, ničesar pozitivnega niso ukrenili proti njej, a razlika med našimi prejemki in cenami življenjskih potrebščin je že dosegla kritično stopnjo. Dočim so nekatere naše sosednje države z ostrimi ukrepi dosegle, da so se cene za malenkost premaknile s svojih tečajev, pa protidraginjske uredbe naših oblasti ne obsegajo vseh pogojev za resnični uspeh pri pobijanju draginje, kar dokazuje veliko malomarnost pri delu za energično odstranitev zla, ki prihaja narodu naproti. — Druge države imajo za pobijanje draginje posebne ustanove za kontrolo cen. V teh delajo strokovnjaki, ki neprestano primerjajo in računajo cene vsakega blaga, ki spada pod uredbo o kontroli cen.

Tudi naši državi je potrebna ustanova takih strokovnjakov, ker maksimiranja cen ne morejo vršiti upravni uradniki kar na pogled, temveč mora opravljati to delo z uspehom in vso natančnostjo le odbor strokovnjakov na osnovi realno ugotovljenih in popolnoma utrnjenih dejstev. Zato je ves uspeh naše protidraginjske uredbe jalov, zato še danes karteli in razni drugi spekulanti polnijo svoje mošnjičke na račun trpečega ljudstva. Zato je tudi življenje pri nas iz dneva v dan dražje in življenjski standard vse nižji.

Naraščajoča draginja prvenstveno ogroža obstoj naših družin, osnovne celice države. Družine gladujejo, mnogo jih trpi na občutnem pomanjkanju vsega, kar je neobhodno potrebno za življenjski obstoj. Vsota, ki je že pred letom dni komaj zadostovala za nabavo najpotrebnejše prehrane, sedaj ne zadostuje več, ker se je življenje občutno podražilo, a prejemki so ostali na enaki višini. Naša družina se mora boriti za golo življenje, in se je morala omejiti do skrajnosti na ostale življenjske potrebščine. Podražila se je hrana, podražila obleka in obutev, podražila se je kurjava, skratka, družine so postavljene pred vprašanje obstoja, družine so začele propadati in razpadati. Prirodno je, da se mora človek preživljati in da laže menja stanovanje ter se preseli, če že ni drugače, v najslabše stanovanje, da laže hodi v oguljeni obleki in čez mero zakrpanih čevljev, da laže opusti uživanje gotovih kulturnih dobrin dvajsetega stoletja in da ostaja laže v čim manjšem družinskem krogu, kakor da je — lačen. Samoohranitveni nagon je silnejši, golo življenje je dražje!

Naša družina trpi na svojem dostojanstvu in izpolnjevanju svojih nalog, trpi nje-

na moralna in fizična sila, z njo trpi neposredno naša kultura in prosveta, trpi naše narodno gospodarstvo. Kljub vsemu temu se za zaščito naše družine ni ničesar ukrenilo, temveč je prepuščena sami sebi, da odigra v svoji žaloigri še zadnje dejanje.

V »stoletju otroka« živimo, v dobi, ko vsi znanstveniki, pedagogi in vzgojitelji posvečajo mladini vse svoje sile, voljo in znanje za namenom olajšati ji razvoj in usposobiti jo za delo v prihodnosti. Naš učiteljski stan, postavljen v sredo narodovega življenja, najbolje čuti vse gorje, ki se zgrinja nad nado naše bodočnosti. Bleda, suha in lačna, raztrgana in bosa ter telesno in fizično izčrpana prihaja mladina v šolske sobe, kjer s težavo sledi pouku. V njenih očeh ni tistega ognja, katerega smo učitelji vajeni, v njej ni tiste radoznale mladosti, ki stika in vprašuje za vse, njene oči gledajo za koščkom kruha... Bili so časi, ko so si njeni starši lahko pritrgovali od ust, danes tega ne morejo, zato gladujejo starši in mladina. Da uspehi ne morejo biti povsem zadovoljivi in da iz take mladine ne bo zrastle zdrav, samozavesten in trden rod, ki bo moral prevzeti delo svojih očetov, je docela razumljivo. »V zdravem telesu je zdrav duh« čujemo še tu pa tam in tega bi se morali strogo držati, ako hočemo zagotoviti svojemu narodu lepšo bodočnost.

Draginja resno ogroža tudi ves naš narod, saj ga tvorijo naše družine. V času največjih borb, kar jih je svet videl, borb, ki bodo spremenile današnji družabni in politični red v vseh temeljih, bi moral biti fizično in moralno tako pripravljen, da bi se ničesar ne ustrašil za ohranitev svoje največje dobrine — politične in kulturne svobode. Mnogo se je grešilo v tem oziru, mnogo še se greši, a narod ob pogledu na bogastvo lastne zemlje trpi... Naš narod je v zgodovini pokazal v nešteti primerih svojo mogočno vitalno silo in svojo hrabrost in se zato ne bi prodal za skorjo suhega kruha, naš narod in naše družine hočejo le, da ne trpe na bogati zemlji pomanjkanja zaradi oduševstva.

V taki težki situaciji je sveta dolžnost države, da energično intervenira in zaščiti življenjske interese svojega ljudstva, saj pomeni vsak energični postopek proti neopravičljivi draginji borbo za splošni interes ter vprašanje njene bitnosti. V vprašanju je tudi njena avtoriteta!

Žaloigra se postopoma razvija in se bliža svojemu višku. Vsi nešteti opomini iz vrst našega naroda naj zato ne ostanejo glas vpijočega v puščavi in kar se še da popravi, naj se popravi!

Vprašanje naših dolgov

O težkem položaju, v katerem se danes zaradi naraščajoče draginje nahajajo vsi državni uslužbenci, pišejo v zadnjem času že najrazličnejši listi. Se prav posebno je v prejšnjih dneh obravnavalo »Jutro« v dveh člankih tudi problem dolgov državnih uslužbencev. (Članka citiramo na drugem mestu.) Že večkrat smo v našem glasilu razpravljali o slabem gnotnem položaju, v katerega smo zašli zaradi plač, ki ne samo da ne dosežajo eksistenčnega minimuma, marveč ne zadostujejo več niti za najnujnejše življenjske potrebe. Toda razne porajajoče se neodložljive nujne potrebe so nas silile, da smo iskali potrebnih denarnih virov z zadolževanjem, ker smo pač upali na zboljšanje razmer, na zvišanje plač ali pa na splošno zvišanje življenjskega standarda. Toda bridko smo bili razočarani. Plače so ostale iste — draginja raste — in z njo tudi naši dolgovi naraščajo.

Kako odplačevati dolgove, v katere je učiteljsko zapadlo ne morda zaradi zapravljivosti in lahkomišelnosti — pač pa zaradi resnične življenjske potrebe. To je vprašanje, ki nas tare in ki je našlo svoj odmev tudi v dnevnem časopisu. Dva predloga sta bila iznešena: moratorij in izdatni, dolgoročni, po možnosti brezobrestni krediti od strani državnih ustanov, odnosno denarnih zavodov.

Moratorij? Večkrat je že padel predlog, naj bi se analogno moratoriju za kmečke dolgove proglasil tudi za dolgove državnih uslužbencev. Bi imela taka ureditev vprašanja dolgov za uslužbence nekaj pomena in tudi uspeha. Toda ta uspeh bi bil le navidezen — začasn. V današnjih težkih časih — pri tej stalno naraščajoči draginji ne bi zadostovalo, da se nam odloži leto ali dve plačevanje obrokov, kajti kljub moratoriju bi dolg še obstojal — tudi delno črtanje (čeprav kaj takega ne bi bilo pričakovati) nas ne bi moglo rešiti težkega položaja. Samo bežen pogled v bodočnost nam še povsem nazorno pove, da nam plače ne morejo več zadostovati za preživljanje, obleko, obuvanje in tudi še za kake kulturne potrebe. In posledica? Beda bi ostala skoro neizpremenjena in moratorij bi ostal brez haska.

Krediti? Država naj bi dala preko svojih denarnih zavodov na razpolago izdatne kredite (zelo izdatni bi morali biti), iz katerih bi dobivali državni uslužbenci dolgoročno brezobrestna ali posojila po zelo nizkih obrestih. Od mesečnih prejemkov bi se nato odtrgovali minimalni neobčuteni obroki. Ta zamisel ni napačna. Vsi oni, ki jih težijo že občutni dolgovi, katerih vračanje zmanjšuje njihove mesečne prejemke, bi posegli po teh kreditih, povrnili vse svoje dolgove in morda bi jim ostalo še toliko, da bi se za silo oblekli in obuli, da bi kupili nekaj najnujnejšega za svojo družino. Ker bi bili ti krediti dolgoročni, ne bi bili obroki tako občutni. Toda tudi ta pomoč bi bila samo začasna, momentana — čeprav mnogo boljše od moratorija. Z enkratno pomočjo je zlo odstranjeno le za nekaj časa — pomoč je le trenutna, Draginja narašča! Potrebe družine se ne zmanjšujejo. Življenjske potrebščine, čeprav najskromnejše, mora imeti. In kako pa potem, če prejemki zadostujejo komaj za golo preživljanje, kaj če se pojavi v družini bolezen, če se naenkrat pojavijo nove neodložljive potrebe — kje vzeti denar? Prosit ponovno za posojilo, zvišati obremenitev svoje plače! Da! Toda tudi to bo moralo biti enkrat odplačano, in tudi taka rešitev ni več učinkovita in ne more predstavljati splošne ublažitve našega težkega gnotnega stanja, ker je bila pomoč, čeprav morda zelo izdatna, le začasna.

Iščimo pota, iščimo rešitve iz te težke zagate, v katero smo zašli, ne po lastni krivdi. Edina pomoč je v taki rešitvi našega gnotnega položaja, ki nam bo zagotovila stanu primerno plačo. Na dvojen način je možno to izvesti: z zvišanjem plač ali pa z znižanjem dnevnih cen na raven v l. 1931. leta. Seveda je to predlog, ki ga je treba tudi pretehtati s stališča možnosti izvedbe. Skoraj nemogoče se nam dozdeva, da bi bilo danes na kakršen koli način mogoče spraviti cene vsem najrazličnejšim življenjskim potrebščinam na raven pred septembrom 1939. l., absolutno nemogoče pa jih je spraviti na raven v l. 1931. Prepričani pa smo, da bi pravilna, stroga in objektivna kontrola cen preprečila tako naglo in za nas

naravnost katastrofalno naraščanje cen. Zato bi bila tudi prilagoditev plač dnevnim cenam lažje izvedljiva. — Danes pa je stanje tako, da nas more rešiti obupnega položaja edino še zelo izdatno zvišanje plač in stroga kontrola nad cenami v bodočnosti.

Matični listi

Z odlokom kr. banske uprave IV., No. 7923/18, z dne 2. avgusta 1937, so bile s šolskim letom 1937/38. ponovno uvedeni matični listi. Za obvestilo staršem je bil uveden izkaz o šolskem napredku.

Praksa je pokazala, da je matični list še najboljši način evidence učencev. Vsi razredniki dobro vemo, kako nepraktični so bili katalogi in knjižice za učence. Že samo dejstvo, da je moral razrednik vsako leto prosjačiti za din 2,— za knjižice za učence, je govorilo proti katalogom in knjižicam. Glavni razlog, ki pa govori proti katalogom, je nepreglednost. Ocene enega učenca so se nahajale v 6—8 katalogih, ali nekaj v katalogih in nekaj v matičnih listih. Če je bilo treba napraviti prevodnico, je moral razrednik pretakniti vse kataloge in razrednice, da je našel podatke, rede in zamude. In razrednik je bil vesel, če so bile vse uradne knjige v redu. Če so bile pomanjkljive, n. pr. da je razrednik pozabil zabeležiti dan učenčevega prihoda na tukajšnje šolo, ni mogla biti prevodnica točna, in ta napaka se je prenašala od leta do leta. Večkrat so manjkali redi ali kakšni drugi podatki, ki jih ni bilo mogoče dobiti. Največjo preglavico pa so delali učenci, ki so se stalno selili. Njih podatki so bili raztreseni po vseh šolah, kjer so bili. O njih nismo imeli enotne slike in pregleda. Do pred nedavnim se je namreč prakticiralo, da so se v prevodnice vpisovale ocene zadnjega leta in tako so novemu razredniku manjkali redi za 1, 2, 3 ali še več let nazaj. Učitelj tudi ni imel pregleda čez učni in vzgojni razvoj učenecv. Vsakega novega učenca je moral študirati in spoznavati sam. To delo bi mu olajšali dragoceni napotki prejšnjih vzgojiteljev. »Več glav več ve!« pravi pregovor. Končno naj omenim še nepotrebno delo, ki so ga imeli razredniki s pisanjem prevodnic in zamudnim iskanjem podatkov.

Vse navedeno je jasen dokaz, kako potrebni so bili matični listi in izkazi. Njih najboljše stran je preglednost, enostavnost in točnost. Učitelj ima točen pregled učenčevega učenega uspeha. Iz matičnega lista je razvidno, kje se je učenec šolal, v katerem predmetu je slab, kako je obiskoval šolo in kakšne hibe ima. Seveda je nujno potrebno, da učitelj dobro spozna učenčevu dušo in značaj, pozna socialne razmere, v katerih otrok živi, in vedno ter objektivno vpiše v matični list svoja opazovanja in opombe glede otrokovega značaja. Objektivne in stvarne opombe bodo najboljše napotki novemu razredniku. Ako bodo ostale rubrike prazne, tedaj nam matični listi — razen enostavnejše administracije — ne bodo mnogo hasnili. Dolžnost vsakega razrednika je, da si ustvari na podlagi študija vsakega posameznega učenca objektivno sliko in sodbo in jo vpiše v opombo matičnega lista. To velja še prav posebno za učence, ki imajo kako hibo v značaju, ki ovira vzgojno delo, n. pr. nagnjenost k trmoglavosti, oporekanje, nagnjenost k laži in kraji, moralna pokvarjenost, duševne sposobnosti, nadarjenost, lenoba; socialne razmere, pijanost, revščina, pravna oporečnost itd.; zdravstvene prilike; kratko: vse, kar je važno za pravilno ocenjevanje in vzgajanje posameznikov. Vsak matični list mora biti izpolnjen do vseh podrobnosti, podatki morajo biti pravilni in točni. Le pravilno in točno izpolnjen matični list bo olajšal poslovanje.

Glede selitve učencev bi se dalo poslovanje še bolj poenostaviti. Vsak učenec dobi na šoli, kjer je vstopil v I. oddelek, originalni matični list. Ako ostane na tej šoli, pride po osemletnem šolanju original v arhiv. Če se pa odseli, naj se napravi točen prepis originalnega matičnega lista in ta prepis naj spremlja učenca ves čas njegovega šolanja izven matične šole in ne da bi se napravil na vsaki šoli nov prepis. V ta prepis vpišejo vsi razredniki, ki bodo imeli otroka od odselitve iz matične šole do izstopa iz šole. Na ta način bi

Dosebina:

Pereče naloge.
 Naša žaloigra.
 Vprašanje naših dolgov.
 Premestitve po službeni potrebi.
 Velika umrljivost naših otrok.
 Razpis učiteljskih mest na pomožnih šolah.
 LISTEK: 10letnica pevskega zbora »Trboveljski slavček«.
 Splošne vesti. — Osebne zadeve. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Šolski radio. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Stanovska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Novosti na knjižnem trgu.